

Gospod Murn je zaprl vrata, ki vodijo v spalnico. Postavil se je prednje kot straža, da odbije napad. Včasi še dvigne roko do lakti in poskuša skriti zaničljivo kretnjo nad vsem. Obrnil se je k dijakoma, z dlanjo si zakriva obraz.

«Babam se meša», je rekel. Leon in Mile sta slišala, a še sta zijala zamaknjena v nenavaden prizor. Zdaj sta se prebudila, kakor da je nekdo ponovil one pomembne besede; postavila sta se k njemu v kot. Tako so vsi trije moški čakali do konca.

Kako dolgo so čakali, nihče ne ve. Leon in Mile sta imenovala ta skrivnostni dogodek kolektivnost hiše št. 1.

«Presnete kavke!» je rekel zvečer gospod Murn. «Vso hišo so obrnile in ti, stara, si še najhujša. Tako si večala, kakor da nam je treba še tega semnjá.»

Pozneje niso nikdar govorili o tem. Jasno je bilo, da se prebivalci hiše št. 1 morajo pokoravati ženskam. Ali je nujno in prav tako? Pod težo tega vprašanja je molčal tudi Leon in sklenil, da ne bo več dvoril ošabnici Evi, a tudi ta sklep je bil le upor proti hiši št. 1.

(Konec prihodnjič.)

KNJIŽEVNA POROČILA

France Bevk: **Julijan Sever**. Trst 1930. Književna družina «Luč», Tiskala tiskarna «Edinost» v Trstu. Strani 110.

V tej knjigi je umetniško prikazano počasno Julijanovo poslavljanje od «njegove» Anice, matere in sveta. Notranja žaloigra sušičnega mladeniča, ki se oklepa življenja in se obenem trga od njega, ki hlasta po doživljajih in jih zgoščuje, kakor bi hotel v nekaj tednih pred smrtjo iztisniti življenjski sok desetletjem, ki jih ne bo živel, strahotna usoda tega modernega obsojenca, treznega, hladnega, podmolčko čuvstvenega, površno izobraženega in še površneje vernega, omahujočega med možato vdanostjo in izpodjedajočo razburljivostjo, pripetega na kruto natezalnico dveh v jedru sebičnih ljubezni, dekletove in materine, zgrabi človeka z neposredno istinitostjo. Anica je zdrav sloveški cvet, ki ga je slana šolske izobrazbe, službe, knjig in okolice le toliko osmodila, da se zdi zapeljivejši. S prizanesljivim, ženskim čarom podlegajočim črnogledjem nam jo pisatelj razkazuje v vsej njeni zagonetni, nestalni, nagonski, slutenjski ženski naravi. Večkrat se nam zdi nezvesta in preračunana, brž nato pa požrtvovalna, junaška mučenica, ki streže Julijanu do konca. Medtem ko prvega ljubimca spremlja v grob, z drugim že naprej uprizarja bodoče ženitovanjsko potovanje; pri tem je tako naravna in resnična, da jo radi tega ne moremo obsoditi. Julijanova mati bi rada svojega edinca zase, težko deli njegovo ljubezen z Anico, še težje pusti sina z njo na jug. Sprejema svojo usodo in zapuščenost kot kazen za zmofo, da se je brez ljubezni poročila z umrlim Julijanovim očetom.

Okvir je to pot raztegnjen v ravno črto vrstečih se postaj, skozi katere se Julijan pelje na oni svet: Dunaj — štajersko — Ljubljana — Trst — Benetke — Padova — Bologna — Firenze — Rim — Neapelj — Capri — večnost. Čudno nas dirne, da Julijan brez ovir trosi svojo bolezen po vseh postajah,

vlakih, gostiščih, ulicah, cerkvah in muzejih in si nalaga napore, ki še zdravega človeka ubijajo, nikar takega. Njegova žerja po umetnostnih lepotah komaj opravičuje to naravnost samomorilsko trdovratnost. Sanatorij bi mu bil prikladnejši od muzejev. Vendar ne bomo kratili pisatelju pravice, da svoje osebe pošilja, kamor se njemu zdi, če le poskrbi, da mu pripovedovane zgodbe ne zanihajo v neverjetnost. V tej knjigi je za to dovolj poskrbel.

«Julijan Sever» je izšel prvič v «Domu in svetu» leta 1926. Ta ponatis je veren po vsebini; besedni red, izrazi in rečenice pa so često popolnoma predrugačeni, večinoma izboljšani, ali zmerom ne. Boljše je bilo prej «obsipati z ljubeznijo» nego zdaj «obsipovati z ljubeznijo» (str. 20); prej «Tega mi niste povedali nikoli», zdaj «Tega mi niste nikoli povedala» (24); prej «V oba se je naselila silna vera», zdaj «V oba se je dahnila silna vera» (25); prej «na smrt obsojen», zdaj «k smrti obsojen» (49); prej «Sedliso», zdaj «Posedliso se» (109) itd. Tudi stavek: «Morje, nebo in mesto so se spojili v soglasju barv v eno ter pronicali v dušo» je pisatelj popravil tako: «Morje, nebo in mesto so se spojila v soglasju barv v eno ter pronicala v dušo» (69). To bi ustrezalo vsem slovenskim slovniciam, zlasti vsem trem Breznikovim izdajam (v 3. izdaji § 326. 2. b). In vendar nihče tako ne govori. Če ne maramo moške množine «spojili — pronicali», ki je tu mnogo boljša od srednje «spojila — pronicala», si najlaže pomagamo s srednjo ednino «se je spojilo — pronicalo». Breznik je v tem presplošen in prekratek. — «Od nikjer» (10) bodi «odnikoder», «od tu» (59) bodi «odtod», «od nekje» bodi «odnekod» (69 in 100). «Na Capri» (106) bi smele zoreti oranže, če bi se otok imenoval «Capra». Takih stvari je v knjigi precej, vendar ne toliko kakor v nekaterih drugih Bevkovih knjigah.

A. B u d a l.

R. Badjura: Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem. Naslovno stran narisal Henrik Smrekar. Str. 171. Cena 55 Din.

Ko sem zagledal knjigo, sem se ustavil ob naslovu: čemu razdelitev ravno na sto izletov, ko naj vodnik služi «vsem, ki želijo sistematično spoznati najizrazitejše prirodne lepote, botaniške, mineraloške, geološke posebnosti in pa zgodovinske, kulturne in umetnostne zanimivosti ožje naše domovine». Priroda se ne uklanja nobenemu številčnemu sestavu, naj se mu tudi vodnik v prirodo ne bi uklanjal. Zgolj zaokroženemu naslovu pa ne gre žrtvovati načela. To bi bila prva, pa tudi menda zadnja in edina graja. Knjiga je sestavljena po vzoru in vzorcu tiskanih vodnikov, kakor jih dobimo v vseh kulturnih jezikih in za vsako pokrajino, znamenito radi svoje lepote ali zgodovine. Omogoča zlasti popotniku, uklenjenemu v verige zidovja, časa, razdalj ter — na vse zadnje toda ne najmanj — denarja, da si izlet razdeli in uredi tako, da svojo svobodo čim bolj primerno in smotreno izrabi. Izlete je Badjura sestavil z okusom in čutom zlasti za prirodne lepote. Knjiga je veliko več, nego navaden kažipot, poleg zgoraj navedenih posebnosti in zanimivosti sem našel v njej celo paleontoloških dejstev. Zato bo zanimiva za vsakogar, in tudi tisti, ki so mu pota znana, jo bo vzel s pridom v roke. Badjurovo delo gre za tem, vzgajati popotnika, da hodi čuteč in misleč skozi našo pokrajino. To pa je odlično in važno kulturno delo.

Pričujoča knjiga je še zategadelj zanimiva, ker je vzbudila razpravo o potrebi takih in enakih vodnikov, ko je dr. Oblak v Planinskem Vestniku svetu «razodel», da raznih «vodičev» (?) in kažipotov «zares ne potrebuje». To mnenje je sicer izrazil v subjektivni obliki, vsekako mu pa hoče dati že z objavo samo nekako splošno normativno veljavo. Kaj je torej tak vodnik in